

Key words: main tasks, discipline «Picture», specialists in graphic design.

Стаття надійшла до редакції 6.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – канд. пед. наук, доц. Мала Т. В.

УДК 378.016 : 793.31 (477)

В. Г. Котов

**МЕТОДИКА ПОСТАНОВОЧНОЇ РОБОТИ
ВИКЛАДАЧА-ХОРЕОГРАФА НА ЗАНЯТТЯХ
З «УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦЮ» (на прикладі гопака)**

Постановочна робота – один із видів професійної діяльності викладача-хореографа, який працює у педагогічному вузі. Власні хореографічні постановки як зразки творчості викладача на заняттях з «Теорії та методики народного танцю», «Теорії та методики роботи з самодіяльним колективом», «Мистецтва балетмейстера», інших спеціальних дисциплін хореографічного циклу сприяють професійному зростанню, вдосконаленню хореографічної майстерності та надихають на творчість студентів – майбутніх керівників хореографічних колективів.

Науковці, які вивчають питання розвитку професійної компетентності хореографів, національні й світові хореографічні традиції та досліджують різні аспекти музично-рухового розвитку й виховання хореографічної культури молоді (А. Гуменюк [1], А. Шевчук [2], К. Василенко [3] та ін.), вказують на різнобічність діяльності хореографа, невід'ємним компонентом якої є постановочна робота. При цьому педагогічна майстерність майбутнього керівника хореографічного колективу тлумачиться як комплекс професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, необхідних хореографу для ефективного застосування методів педагогічного впливу [4]. Від педагогічної майстерності викладача безпосередньо залежить набуття студентами практичних навичок постановочної хореографічної роботи, усвідомлення специфіки роботи балетмейстера з самодіяльним хореографічним колективом, розвиток виконавських та творчих хореографічних здібностей.

Постановочна робота хореографа являє собою складну систему методів та прийомів створення танцювальних композицій, що містить творчий задум балетмейстера, постановку за записом, мистецтво обробки фольклорного танцю, створення програми твору з урахуванням законів драматургії та композиційного плану, роботу над музикою, костюмами, сценічним оформленням тощо. Усі складові цієї складної творчої роботи мають бути засвоєні студентами – майбутніми керівниками

хореографічних колективів. Одним із ефективних шляхів опанування студентами специфікою постановочної роботи є залучення їх до авторських танцювальних постановках викладача. Отже, мета даної статті полягає у наданні прикладу авторської розробки хореографічної композиції, використаної у навчальному процесі факультету підготовки вчителів початкових класів Донбаського державного педагогічного університету (спеціалізація – «Хореографія»). Пропонуються етапи роботи над постановкою українського народного танцю – гопака, створеного під час викладання курсу «Український народний танець».

Робота над створенням танцю завжди починається з усвідомлення історико-мистецтвознавчого контексту: історії танцювального жанру, особливостей культури того чи іншого регіону, які вплинули на виникнення та існування танцю, особливостей хореографічної лексики тощо. Тому, починаючи роботу над постановкою гопака слід згадати походження назви танцю (від слова «гоп», «гопати» – стрибати), історію його виникнення у XVI-XVII ст. як бойового танцю козаків Запорізької січі [5]. Гопак довгі часи був виключно чоловічим танцем, який демонстрував силу і спритність, героїзм і благородство. Йому притаманна імпровізаційність, яку демонструють танцівники у численних трюках [6].

Слід також згадати, що нова історія гопака почалася у середині ХХ століття, коли український балетмейстер П. Вірський створив для свого ансамблю академічний гопак, у якому синтезував класику і традиційний фольклор, при цьому була додана жіноча партія. Гопак став парно-масовим танцем, побудованим на веселих, завзятих і технічно складних рухах.

Відзначимо також, що не всі балетмейстери однаково трактують цей танець. Існують постановки, які починаються зі стрімкого виходу хлопців, іноді навпаки гопак відкриває лірична жіноча частина, яка переростає у швидкий танець з хлопцями.

На наступному етапі постановочної роботи студенти мають згадати основні рухи українського народного танцю «Гопак», до яких належать: бігунец, з різними комбінаціями (з помітним кроком, «sissonne»); «Тинок» – подебаск (малий, високий), виворітний, по IV позиції; «Доріжки» - припадання, в різному напрямку; «Віршовочка» – в різних комбінаціях; притупування – подвійні, потрійні; «Вихилястик»; «Голубці»; різні присядки; трюки («Щучка», «Розніжка», «Кільце», «Бочонок», «Млин» та ін.).

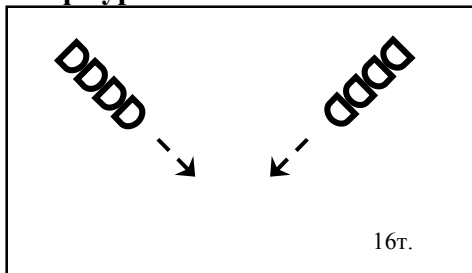
До системи постановочної роботи над гопакі входить також створення костюмів. Слід обговорити деталі чоловічих та жіночих костюмів. Відомо, що чоловічий костюм у гопакі ще з часів Запорізької Січі нагадує військову форму, він і донині складається з червоних шароварів (можуть бути також сині чи блакитні), сорочки-вишиванки, широкого й довгого кушака, папахи, червоних або чорних гостроносих чобіт. Елементи жіночого костюму: вишита сорочка або ж спідниця;

запаска або плахта; желетка; фартух; віночок зі стрічками в два або три ряди; червоні чоботи.

Отже пропонуємо авторську композицію гопака, розраховану на 8 пар. Вихід танцю починається з повільної жіночої частини, де дівчата немовби заманюють хлопців до танцю, який потім переростає в швидкий запальний "Гопак".

Повільна частина танцю. Музичний розмір 4/4, темп спокійний, ліричний. Готуючись до танцю дівчата стають за лаштунками по 4 одна за одною з різних боків сцени.

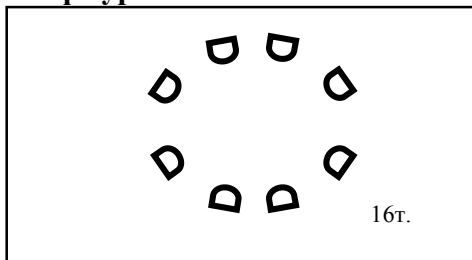
1-а фігура

Вихід дівчат на сцену

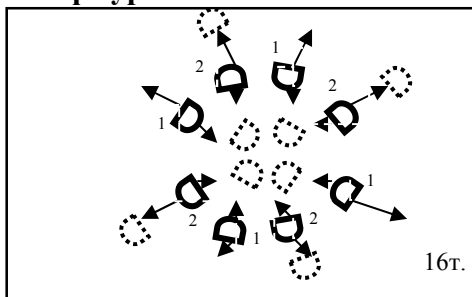
Дівчата йдуть по діагоналі простою ходою 4т. Потім переходять в припадання - 4т. Рух повторюється 2 рази на 16 т. Руки припущені донизу.

2-а фігура

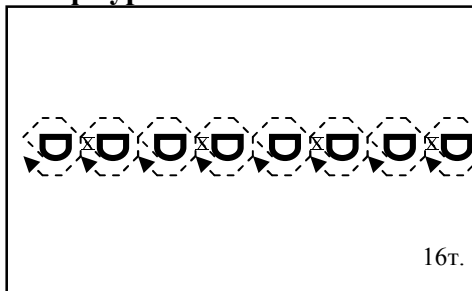
З двох діагоналей дівчата перебудовуються в коло. Рух виконується простою ходою, руки на «раз» – «два» піднімаються в III позицію, на «три» – «чотири» - опускаються у вихідне положення. Рух виконується на 16т.

3-я фігура

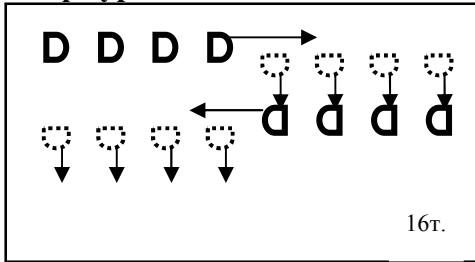
Перші номери заходять у коло, а другі – з кола, виконується рух подебаск на високих півпальцях 2раза на 4т. На 4т. - нахил уперед, потім рух виконується у зворотний бік. Руки на подебаску в III поз., при нахилі - вниз. Рух робиться на 16т.

4-а фігура

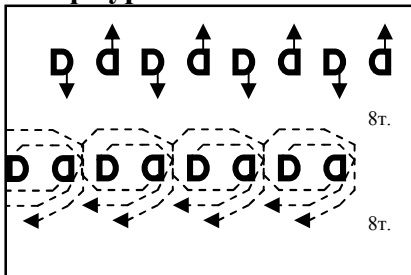
З кола дівчата розходяться в одну лінію простою ходою на пальцях на 8тактів. Потім по двоє роблять повороти навколо себе вліво на 360°, права рука проходить через III позицію (8 тактів).

5-а фігура

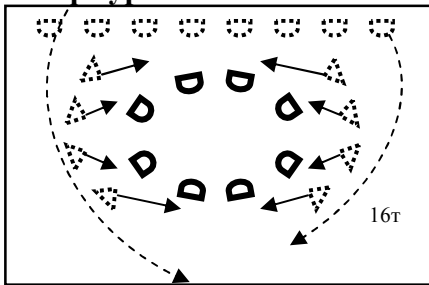
Розкриваючись по четверо, дівчата роблять прочісування на 8т. простою ходою, потім роблять випади через VI позицію ніг, руки піднімаються в III позицію, рух робиться 2 рази на 16 т.

6-а фігура

Дівчата попарно стають обличчям одна до одної, роблять прочісування вправо і вліво. Руки легко проходять через верх (8т.). Потім на 8 т. обходять одна одну.

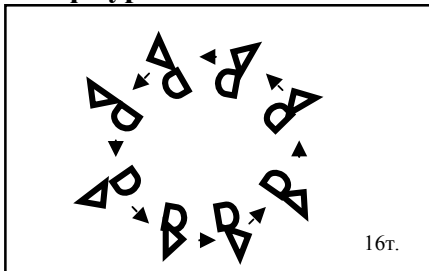
7-а фігура

Дівчата з лінії перебудовуються в коло простою ходою, в цей час хлопці з-за куліс виходять на сцену, підглядають на дівчат і починається швидка частина (16т.)

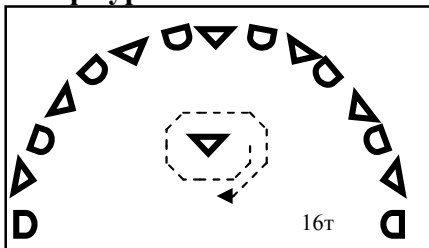
Швидка частина танцю. Музичний розмір: 2/4.

8-а фігура

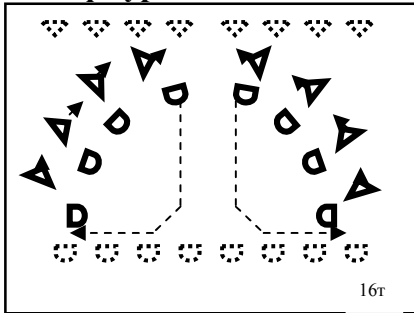
Дівчата рухаються колом (хід бігунец), хлопці по ходу руху підхоплюють дівчат (йде набір), пари стрімко рухаються по колу бігунцем. Хлопець тримає дівчину лівою рукою, права рука в III позиції. Дівчина подає ліву руку хлопцю, права підтримує кілька стрічок (припущена вниз).

9-а фігура

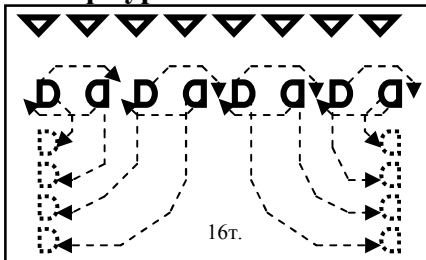
З кола всі пари «вірьовочкою» розкриваються на півколо, а соліст в цей час робить трюк - «Млин». (16т.)

10-а фігура

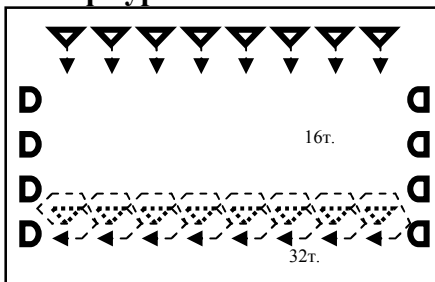
Потім дівчата з півкола бігунцем забігають в одну лінію на авансцені (8т.). Потім на 8т. роблять подебаск граючи плечима. Хлопці простою ходою відходять назад і створюють лінію.

11-а фігура

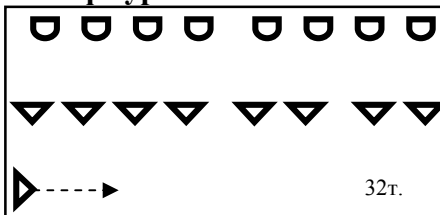
Дівчата продовжують виконувати свою сольну партію. Бігунцем оббігають одна одну на 8т. і на 8т. розходяться «вірвочкою» до куліс (16т.).

12-а фігура

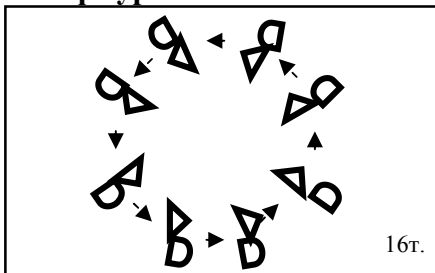
Вихід хлопців вперед - крок, стрибок і ще раз крок, стрибок і 4 простих біга, рух робиться на 16т. Наступні 32т. хлопці роблять присядку з підсічкою, виходить 4 рази.

13-а фігура

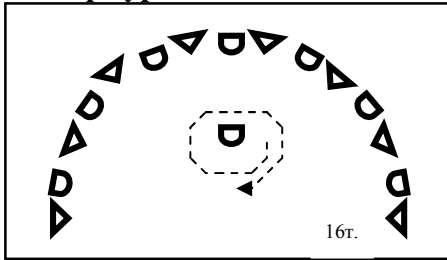
Після присядки з підсічкою соліст робить трюк «щупак» на 32т. Дівчата лясаючи руками заходять позаду хлопців.

14-а фігура

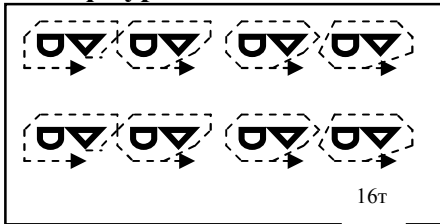
Потім всі пари рухаються по колу бігунцем на 16т.

15-а фігура

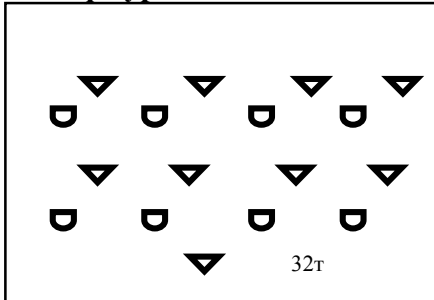
З кола всі пари розкриваються на півколо «вірвовочкою», солістка виконує «Обертас» (16т.).

16-а фігура

З півкола всі пари припаданням виходять на фінал в дві лінії на 8т., На наступні 8т. роблять припадання в повороті в парах.

17-а фігура

Потім дівчата на 8т. роблять подебаск убік, руки - права йде в III позицію із стрічкою. Хлопці внизу роблять «крокодил» на 8т. Потім на 8т. дівчата роблять два млинці вправо і вліво і точка танцю, руки дівчат в III позиції, хлопці на наступні 8т. роблять присядку і залишаються на коліні, руки II позиції. Соліст на 16т. робить повзунець. Фінал.

Висновки. Творча діяльність, імпровізування та створення нових танцювальних композицій – важливий напрямок діяльності хореографа у вищій, який завжди викликає неабиякий інтерес студентської аудиторії. Завдяки грамотній постановочній роботі викладача у студентів формується комплекс мотиваційно-особистісних властивостей (емоційно забарвлений інтерес до хореографічного мистецтва, висока мотивація досягнень), розвивається інтелектуально-творчий потенціал особистості.

У постановочній роботі слід враховувати такі специфічні риси, як конструктивна цілісність композиції українського народно-сценічного танцю та загальні принципи композиційної побудови (композиційний центр, напрямок руху, принципи розширення сценічної площини, принципи пропорційності та контрастності, лейтмотиви руху та малюнка, співвідношення зовнішньої зображальності і внутрішньої образності хореографічного тексту та підтексту).

Усе це стає основою розвитку професійної компетентності майбутніх керівників дитячих хореографічних колективів.

Список використаної літератури

1. Гуменюк А. І. Народне хореографічне мистецтво України / А. І. Гуменюк – К. : Мистецтво, 1963. – 235 с. 2. Шевчук А. Вплив українських музично-хореографічних традицій на музично-руховий розвиток старших дошкільників / А. С. Шевчук – К. : Либідь, 2005. – 154 с. 3. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю/ К. Ю. Василенко. – К. : Мистецтво, 1996. – 297 с. 4. Бурля О. А. Формування педагогічної майстерності керівника дитячого хореографічного об'єднання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.06. / О. А. Бурля; Київський національний університет культури і мистецтв – К., 2004. – 18 с. 5. Босий В. С. Основи народно-сценічного танцю. Конспект лекцій [Електронний ресурс] // http://svit-tanok.com.ua/bosuj_konspectu/ 6. Гопак / Козацтво. Культура козака. Традиції та звичаї [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kampot.org.ua/ukraine/history_ukraine/kozactvo/209-gopak.html.

Котов В. Г. Методика постановочної роботи викладача-хореографа на заняттях з «Українського народного танцю» (на прикладі гопака)

У статті визначені етапи постановочної роботи викладача-хореографа; оприлюднено авторську розробку хореографічної композиції, використаної у навчальному процесі факультету підготовки вчителів початкових класів Донбаського державного педагогічного університету; наведено сценарний план оригінального українського гопака.

Ключові слова: український народний танець, гопак, постановочна робота хореографа.

Котов В. Г. Методика постановочной работы преподавателя-хореографа в курсе «Украинского народного танца» (на примере гопака)

В статье обозначены этапы постановочной работы преподавателя-хореографа; приведена авторская разработка хореографической композиции, использованной в учебном процессе факультета подготовки учителей начальных классов Донбасского государственного педагогического университета; разработан и описан сценарный план украинского гопака.

Ключевые слова: украинский народный танец, гопак, постановочная работа хореографа.

Kotov V. G. Staging Methodic for Choreography Teachers in the Course «Ukrainian Folk Dances» (by the Example of Hopak)

The paper highlights specifics of staging work as a form of professional activity of a choreography high school teacher. Choreographic creative work of the teacher is constituent for such courses as «Theory and

Methodic of Folk Dance», «Theory and Methodic of Group Work», «Choreographer's Art»; it also contributes to the teacher's individual development and creative growth, and determines improvement of dancing skills, and challenges creativity of students' – future trainers of dancing groups.

The author differentiates the phases of choreographer's staging work on the basis of his original hopak composition addressed to train the students of Primary school department of Donbass State Pedagogical University. It allowed to represent the script of staging work, which contains description of preparatory phases of work (history of the dance, specifics of choreographic vocabulary, details of costumes), and thorough explanation of the structure of composition, comprising a slow lyrical part (all-female dance) and a quick rousing part (all-male dance), supplemented with schemes of dancers' movements on the stage.

As a conclusion it is proved that innovative work, improvisation and creation of new dance compositions appear as the horizon of creative development of choreography teacher in university, and fix the guidelines for the students to obtain correspondent proficiency in their future work as dance trainers.

Key words: Ukrainian folk dance, hopak, choreographer's staging work.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – канд. мистецтвознав., доц. Гаврілова Л. Г.

УДК 378.011.3-051:687.016

Л. Ю. Прошунова, С. О. Мінкіна

**ЕТНОГРАФІЧНА ПРАКТИКА ЯК ПРОВІДНИЙ ЗАСІБ
РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ
ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ**

Однією з ключових форм підготовки майбутніх дизайнерів одягу в галузі легкої промисловості є етнографічна практика. Вона спрямована перш за все, на цілісне опанування студентом професійною діяльністю. Адже традиційна форма навчання більше спрямована на вивчення кожної дисципліни окремо, що впливають на те, що студент опановує фрагментарно елементи дизайн-діяльності.

Основною метою етнографічної практики є формування у студентів цілісного сприймання сучасного культурного простору України, ознайомлення з художніми традиціями і особливостями історичної та обрядової середи, в якій сформувався традиційний народний одяг краю.